

מחשבות ליום העצמאות ה-73, חלק א: מאזן ההישגים והכשלים

א. מבוא

בשבוע של יום הזיכרון וחג העצמאות זו הזדמנות נאותה להביט על הישגי המדינה בגאווה. אבל במקביל, חובה לבחון בצורה מפקחת את הכשלים וחשוב יותר לעלות את הצעדים הנדרשים. זאת כדי להבטיח שמדינת ישראל תמשיך להתפתח כמדינה דמוקרטית שתאפשר עלייה משמעותית באיכות חיים וברמת החיים.

למרות כל הכשלים והקלקולים שלתיקונם ידרשו מאמצים רבים, יום הזיכרון וחג העצמאות מבליטים את הפלא של מדינת ישראל במלוא הדרו והוא נותן את התקווה שניתן יהיה לתקן את כל הקלקולים ולהפוך לחברת מופת בשפה המודרנית, או כדברי ישעיהו הנביא מלפני 2600 שנה: "ונתתיך לאור גוים" ... "והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך".

ב. העבר המפואר

בשבוע זה ראוי שנזכור שבסה"כ היו אלו קומץ ציונים שהחלו לעלות לארץ ישראל לפני 140 שנה והגיעו ביום הקמת המדינה לכ- 650 אלף יהודים שבתוכם כ- 200 אלף היו ניצולי שואה שאפילו את השפה לא ידעו. מעטים אלו הם שעשו את הבלתי יאומן: הקימו את המדינה לפני 73 שנה ולחמו מול 5 מדינות ערביות, שפלשו כדי לחסלה, וניצחו. וזה היה הפלא הקטן!

הפלא הגדול הוא, שמאז הקמתה ועד היום הצליחה ישראל להפוך שממה שחציה מדבר ללא מים, וחציה ביצות, לגן פורח שקלט עלייה עצומה, וזאת ללא כל ידע, ניסיון, ומקורות כספיים. במאמץ וכישרון בלתי רגילים הפכנו למעצמה כלכלית וצבאית החזקה ביותר באזור.

ישראל היום היא מדינה עם 9.3 מיליון תושבים, שמהם כ- 7 מיליון יהודים המהווים היום את הקהילה היהודית הגדולה בעולם. עם תוצר לנפש של מעל \$ 40,000, שהוא בסדר גודל הדומה היום, לתוצר לנפש של "האימפריה הבריטית" הגדולה, ששלטה כאן.

יום העצמאות הוא גם חגו של צה"ל שהינו התשובה ההולמת ביותר של העם היהודי לשואה. למדינת ישראל יש היום צבא גדול, חזק, חכם ומודרני, ואין היום אף גורם חיצוני שמאיים אסטרטגית על קיומה של המדינה.

ג. הכשלים והקלקולים

אבל, ישראל עדיין רחוקה מלהיות חברת מופת לה אנו מייחלים, יש עוד הרבה שטעון שיפור מידי ובמגוון רחב של תחומים. הדמוקרטיה הדינמית שנוצרה כאן כאוסף תלאים ללא חוקה, נסדקת בשנים האחרונות, ואנו חייבים לתקנה.

אנו גם רחוקים מאוד ממצב שיש לנו תשתיות לאומיות ברמה הנדרשת ממדינה מודרנית (רכבות, כבישים, מים, תקשורת, רובוטיקה, ומחשוב); המדינה המחזיקה ב- 90% מהקרקות, אבל לא מפשירה מספיק קרקעות לבנייה לדור הצעיר, וגורמת לו עוול גדול בעיוות חסר התקדים של מחירי הדירות;

אנו לא משקיעים כנדרש בענפי המשק, ומשתמשים בכספי ההשקעות לצריכה שוטפת, במקום להשקיע במיכון, רובוטיקה ומחשוב. השקעות שיאפשרו עלייה משמעותית בפריון ועמו עליית שכר בעיקר למעמד הביניים והחלש.

הבעיה המרכזית היא שלא הפנמנו שכל שאנו מפותחים יותר, התחזקה השוטפת הופכת להיות גדולה יותר, וכאשר לא משקיעים מספיק, חלה התדרדרות, אומנם איטית אבל מתמשכת. מדינות "התלאים" בהשקעות שנהוגה עוד מימי תקופת "הצנע והמחסור" לא יכולה להחזיק מעמד לנצח. התפוקה לעובד נמוכה בישראל בכ- 25% מהמוצע של ה OECD!

ובנוסף לכך, באה שנת 2020 והסיגה אותנו לאחור משמעותית במגוון תחומים: כלכלית, בריאותית, חברתית ודמוקרטית. משבר הקורונה, גרם לנסיגה של 4% בתוצר לנפש, עם שלושה סגרים שהסתכמו ב- 140 ימים, עם 6,300 מתים מקורונה ועם שיבוש גדול בכל הפעילויות החברתיות והכלכליות.

ואם כל זה לא מספיק, אז אנו נמצאים עכשיו לאחר 4 מערכות בחירות בשנתיים האחרונות וללא כל הכרעה. הדמוקרטיה הישראלית הולכת ונסדקת, וזאת על דעת כל הצדדים, ולכן יש הכרח לבצע מיד תיקונים משמעותיים, לפני שיהיה מאוחר.

מחשבות ליום העצמאות ה-73, חלק ב: תוכנית עשרת הסעיפים

ד. התוכנית הכלכלית

נכון להיום אין לישראל תכנית כלכלית וכבר יותר משנתיים ימים, שאנו "חיים את הרגע". הנסיגה של 4% בתוצר לנפש בשנת 2020 היא בעייתית ביותר. זאת גם אם יחסית לאירופה וארה"ב, תפקודה של ישראל היה אפילו קצת מעל הממוצע. הם אולי יכולים להרשות זאת לעצמם, *אנחנו לא! *

למזלינו, את כל השגיאות של היום ניתן עדיין לתקן, כי יש לנו עדיין בסיס מוצק ואיתן, אבל הזמן אוזל!!!

להלן מוצגים עשרת הנושאים המרכזיים שצרכים להיות היום באג'נדה של מדינת ישראל, לתחילת ביצוע מידי.

כל סעיף מוצג כאן רק במספר משפטים, אבל יש לי חוברת מפורטת לכל סעיף.

זו נראית רשימת דרישות גדולה, אבל היא קטנה ביחס לדברים שנעשו כאן מיום הקמת המדינה. ולכן אפשר וניתן להשלים את כל עשרת הסעיפים להלן, כך שבשנת ה-100 למדינה (בעוד 27 שנים) אכן תהיה מדינת ישראל חברה מופת! ולפי הנביא ישעיהו: "וְנִתְּיָךְ לְאוֹר גּוֹיִם".

דור המייסדים הראה שאפשר לעשות כמעט הכל! ושמבכי ונהי, לא קם עם!

1. ביסוס הדמוקרטיה: כתיבת חוקה לישראל, ושינוי שיטת הממשל הנוכחי כך שתהיה הפרדת רשויות אמיתית.

2. שמירה על היכולות הצבאיות העודפות של ישראל, במקום להיות במחסור. זאת כיוון של ישראל אין עומק אסטרטגי, כמו שיש לרוסיה למשל.

תקציב הביטחון הריאלי, נכון שיגדל ב-2% לשנה (לעליית השכר הריאלי ולהשבחת אמצעי הלחימה). היום נטל הביטחון המקומי כ-5% תוצר, והתוצר צפוי לגדול בקצב שנתי של מעל 3.5%, כך שנטל הביטחון ירד בהדרגה ובשנת 2048 יעמוד על כ-3.4% תוצר בלבד.

3. תשלום שכר מינימום (מענק) חודשי של 5,000 - 6,000 ₪, לכל חייל המשרת בשירות חובה. זהו פיצוי מינימלי למשרתי החובה שהם היום רק 50% מהנוער. ובמקביל ביטול כל המענקים וההטבות לכל הצעירים (כולל לאלו שלא משרתים, שילכו לעבוד 24 חודש בבתי חולים, מד"א וכו').

שירות החובה יהיה דפרנציאלי בין 24 חודש לבין 30 בהתאם להחלטת צה"ל.

4. חקיקת חוק יסוד להפשרת קרקעות המדינה בהיקף שנתי מינימלי של 50 אלף יחידות דיור. ההפשרה תעשה במכרזים ללא מחיר מינימום! (לכן אם יפשירו במקומות בהם הביקוש נמוך, מחיר הקרקע יכול להיות שלילי, כלומר המדינה תשלם לקונה שיחליט לגור שם).

5. הגדלת תקציב הבריאות בעיקר כדי להגדיל את מספר המיטות בבתי החולים בכ-20%. ההוצאה הלאומית לבריאות היום היא רק 7.3% מהתוצר, והיה ראוי שתעלה ל-9%.

בנוסף, לאפשר לרופאים לעבוד בבתי חולים הממשלתיים במסגרת השר"פ בתוך בתי החולים ובכך לייעל משמעותית את המצב הקיים. במקביל לטפח רפואה קהילתית באמצעות קופות החולים.

6. להקים מערך של 3 רכבות תחתית אמיתיות בגוש דן, ועכשיו. ההקמה באמצעות קבלני חוץ שבנו קווי רכבת תחתית בחו"ל. עלות ההקמה של נאמדת היום ע"י האוצר ב-150 מיליארד שקל. להערכתי זה יעלה כ-100 מיליארד \$! (33 מיליארד \$ לקו). אבל ישראל צברה את כל הרזרבות הדולריות לכך בבנק ישראל!!

7. הקמת שדה תעופה בינלאומי בים מול תל אביב, בהמשך כביש 5, כ-2 ק"מ בתוך הים. האלטרנטיבות המוצעות ברמת דוד או בנבטים הן לא רציניות כיוון שהן מרוחקות מעל 100 ק"מ ממרכז ת"א. העלות היא כ-30 מיליארד \$ לשני מסלולים וטרמינל בתוך הים, שיתאים לקיבולת של 50 מיליון נוסעים לשנה.

8. עידוד השקעות בענפי המשק באמצעות מתן מענקים לרובוטיקה מחשוב וטכנולוגיה כך שישראל תייצר את כל המוצרים והשירותים שלה בטכנולוגיה מתקדמת (בדומה לשבדיה). רק כך יגדל הפרייון בישראל ב-33% וישתווה לממוצע של ה-OECD.

9. הכפלת מתקני ההתפלה בעוד 600 מיליון מ"ק מים לשנה. שמירה על אגם הכינרת כמקום נופש מרכזי, ולא לאפשר שאיבה ממנו.

10. מעבר כלל ארצי ליום לימודים ארוך (8 - 16), 5 ימים בשבוע, שיכלול ארוחת צהרים, ותגבור שעורי עזר לפחות בפריפריה.

ד"ר יעקב שיינין 12 באפריל 2021

מחשבות ליום העצמאות ה-73, נספח

מדדים מרכזיים ל 13 מדינות מפותחות שנת 2020

		צמיחה לנפש	גירעון בתקציב	חוב לאומי		תוצר לנפש PPP דולרים
				אחוזי תוצר	אחוזי תוצר	
1	Norway	-1.6%	-4.2%	41%		65,800
2	Sweden	-3.4%	-3.5%	41%		54,146
3	Australia	-3.5%	-7.3%	74%		51,680
4	Denmark	-3.6%	-3.6%	34%		58,933
5	Switzerland	-3.7%	-3.7%	12%		72,874
6	New Zealand	-3.8%	-9.3%	20%		42,018
7	Israel	-4.0%	-11.9%	73%		40,547
8	USA	-4.2%	-14.9%	108%		63,416
9	Germany	-5.2%	-4.8%	62%		54,076
10	France	-8.4%	-10.9%	116%		46,062
11	Italy	-8.8%	-11.3%	156%		40,861
12	UK	-10.4%	-14.3%	100%		44,117
13	Spain	-11.0%	-12.3%	120%		38,392
	Advanced economies	-5.1%	-11.0%			52,038

הבהרה ואזהרה!

סקירה זו של **מודלים כלכליים בע"מ** מייצגת את דעותיהם של כלכלני החברה ואין באמור כאן משום המלצה לרכישה ו/או מכירה של ני"ע כלשהו, או תחליף לייעוץ אישי ולבחינת "צרכי לקוח". הסקירה עוסקת בתחזיות, אשר במהותן אינן ודאיות. הנתונים בפועל יכולים לסטות משמעותית מהתחזיות. לשימוש מושכל בתחזיות אלו יש הכרח במיומנות שאינה נחלת הכלל ואין לעשות בהן שימוש ללא ייעוץ מקצועי מתאים. המידע המוצג כאן הוא חלקי, ועלולים לחול בו טעויות. מודלים כלכליים ו/או מי מעובדיה אינה נושאת באחריות כלשהי לגבי החומרים הכתובים כאן. אי מימושן של התחזיות והערכות לא יהווה עילה כל שהיא לתביעה בגין נזקים ישירים או עקיפים שיגרמו עקב השימוש בהן